

Dicht, dichter, dichtst

Lesvoorbereiding

Korte omschrijving van de les

De leerlingen schrijven een gedicht over hun eigen ervaringen met aardbevingen. De gedichten worden aan elkaar gepresenteerd.

Doel van de les

- De leerlingen leren dat ervaringen heel persoonlijk zijn.
 - De leerlingen ontdekken dat mensen dezelfde gebeurtenis op verschillende manieren kunnen beleven.
-

Lesspecificaties

Duur

Ongeveer 60 minuten

Materialen

- Voorbeeldgedichten (zie achtergrondinformatie)
- Pen
- Kladpapier
- Papier om het gedicht in het net op over te nemen/computer

Vorbereiding

- Voorbeeldgedichten klaar zetten op digibord.
 - Leg kladpapier klaar.
 - Leg mooi papier klaar en/of zorg voor computers.
-

Introductie

5 minuten

Kies een gedicht (zie achtergrondinformatie) en zet het op het digibord. Lees het gedicht voor. Geef de leerlingen de tijd het in zich op te nemen. Lees het gedicht nogmaals voor. Geef de leerlingen de opdracht om te achterhalen waar het gedicht over gaat. Hoe ontdekken ze dat? Welk gevoel krijgen ze van het gedicht? Welke woorden in het gedicht roepen dat gevoel op?

Instructie

10 minuten

Vertel dat de leerlingen een gedicht gaan schrijven over het onderwerp 'aardbeving'. Zet het woord 'aardbeving' op het digibord. Maak samen met de leerlingen een woordweb. Waaraan denken de leerlingen bij het woord aardbeving? Noteer zo veel mogelijk woorden. Vertel dat de woorden in het woordweb straks kunnen helpen bij het maken van het eigen gedicht.

Geef de kaders aan voor de vorm van het gedicht. De leerlingen kunnen kiezen uit een haiku of een 160-tekensgedicht (kiezen voor één vorm voor de hele groep is ook mogelijk).

Lees van ieder gedicht een voorbeeld voor en toon de vorm op het digibord. Besteed aandacht aan de woordkeuze en leg uit dat rijmen mag, maar niet hoeft.

Uitvoering

35 minuten

De leerlingen maken een keuze voor een dichtvorm en schrijven de gedichten.

Loop rond, lees mee en help op weg waar nodig. Stimuleer kinderen om meerdere gedichten te schrijven. Laat ze hun gedichten met elkaar uitwisselen en lezen om feedback en tips te ontvangen waarmee ze hun gedicht mooier of beter kunnen maken.

Afsluiting

10 minuten

Maak een kring. Vraag welke leerling zijn/haar gedicht wil voordragen of geef een beurt. Bespreek na afloop van de voordracht met de luisteraars de volgende vragen:

- Welke emotie of welk gevoel is in dit gedicht verwerkt, denk je?
- Waaraan merkte je dat?
- Welke woorden in het gedicht brachten je op dat idee?

Verifieer bij de maker van het gedicht of het idee van de luisteraars klopt.

Laat verschillende leerlingen hun gedicht voordragen en bespreek deze op dezelfde manier. Vergelijk daarna de voorgedragen gedichten met elkaar. Drukken ze allemaal dezelfde emoties/gevoelens uit of zijn er verschillen? Ga in op de verschillen. Hoe komt het dat die verschillen er zijn? En is het erg dat die verschillen er zijn? Houd het gesprek open en beschouwend.

Bespreek daarna de verschillende emoties die de leerlingen zelf hebben of die ze ervaren bij anderen door de aardbevingen.

Bespreek hoe de leerlingen elkaar kunnen helpen. Bijvoorbeeld:

- Als je ziet dat iemand verdrietig is, hoe kun je dan troosten?
 - Hoe kun je iemand helpen die zich zorgen maakt?
 - Hoe ga je om met mensen in je omgeving die boos of verdrietig zijn? Sluit daarna het gesprek af.
-

Achtergrondinformatie

Woordweb

Het onderwerp aardbevingen kan verschillende emoties oproepen, zoals angst of boosheid. Maar het kan ook spannend zijn, of zelfs grappig. (Stel je voor wat er zou gebeuren als er een aardbeving plaatsvindt net op het moment dat een stoere motorrijder een nieuwe tattoo wil laten zetten.) Houd bij het maken van het woordweb een open vizier en laat alle soorten emoties en ervaringen aan bod komen. Stimuleer de kinderen om vanuit verschillende gezichtspunten over het onderwerp na te denken. Voorkom dat u het denkproces stuurt in de richting van sociaal-wenselijke emoties.

Schrijfproces

Een gedicht schrijven vraagt heel wat denkwerk. Dat wat je wilt zeggen staat niet zo maar op papier. Het is een proces van beginnen, schrappen, veranderen, aanpassen, opnieuw beginnen, weer veranderen...

Bespreek dit met de leerlingen en maak duidelijk dat er tijdens een schrijfproces verschillende kladversies vooraf gaan aan het eindresultaat. Vergelijk dit proces eventueel met de ontwerpcyclus (zie de les 'bouwen') waarin duidelijk wordt hoe in een ontwerpproces van vraag/probleem/opdracht naar een eindproduct toegewerkt wordt.

Help leerlingen die vastlopen of blokkeren met het stellen van open vragen. Vraag naar wat ze zouden willen vertellen en help hen met het vinden van woorden die daarbij passen. Een half uur voor het schrijven van een gedicht is kort.

U kunt er ook voor kiezen om de afsluiting uit te stellen en de leerlingen tijdens momenten waarop zij zelfstandig mogen werken, verder te laten werken aan het gedicht. De afsluiting plant u dan op een later moment in de week.

Dichtvormen

Haiku

Een haiku komt oorspronkelijk uit Japan. Het is een kort, niet-rijmend gedicht. De (westerse) haiku bestaat uit drie regels. De eerste regel bevat 5 lettergrepen, de tweede 7 lettergrepen en de derde 5 lettergrepen. Voorbeelden:

In de regenplas
een compositie van cirkels
steeds in beweging.

Bron: <http://www.robinkerkhof.nl/poezie/haiku/voorbeelden-haiku/> (Robin Kerkhof)

Storm

Een koude front waait
door het huis
en laat de deuren dichtslaan.

Bron: www.leesgedichten.nl (Ermafrintje)

De 160

De 160 is een dichtvorm, gebaseerd op sms. De bedenker is Sofie Cerutti. Een 160 heeft precies 160 tekens, inclusief leestekens en spaties. Precies zoveel als er in één sms'je passen. Voorbeeld:

Tallose sms'jes
kun je schrijven
en versturen
tussen Amsterdam Amstel
en Utrecht Centraal;
de tijd die het wachten
op één bericht vreet,
doodt het helaas nooit.

Bron: <http://www.precies160.nl> (Sofie Cerutti)

Instructie voor de leerlingen: '160 precies' is: Precies zeggen wat je wilt, in precies 160 tekens. Een '160 precies' bestaat dus uit precies 160 tekens. Een teken kan zijn:

- Een letter
- Een cijfer
- Leestekens (b.v. komma, punt, dubbele punt, uitroepetekens, vraagtekens)
- Een spatie
- Een witregel

Elke letter moet kloppen. Na een komma of punt moet een spatie. Maar niet twee, dat is smokkelen. Er kunnen wel witregels in staan, dat kan op je mobiel ook (een witregel is één teken). Het moet goed gespeld zijn, dat hoort in een gedicht. Je mag natuurlijk ook sms-taal, afkortingen of emoticons gebruiken.

Bron: Lesbrief Gedichten op Muren, 2010-2011, Mats Beek en Petra Boelhouwer

Eerst schrijven dan tellen

Beide dichtvormen kunnen afleiden van de inhoud van het werk, omdat er geteld moet worden hoeveel lettergrepen (haiku) en hoeveel tekens (160) er worden gebruikt. Wijs de leerlingen erop eerst aandacht te besteden aan de inhoud (wat willen ze vertellen) om daarna past te schrappen of aan te vullen.

Tips voor vervolg van de les

Dichtbundel

Laat de leerlingen hun gedicht, als het helemaal af is, uittypen. Laat alle leerlingen een beeld maken bij hun gedicht (tekenen, collage, sjabloontechniek o.i.d.) Verzamel de gedichten en de afbeeldingen en maak er een dichtbundel van.

Of maak dichtposters en organiseer een gedichttentoonstelling in de klas of een andere ruimte in de school. Voorbeelden gedicht en beeld door kinderen:

[Gedichten schrijven IPABO workshop.pdf \(robkomen.nl\)](#)

Analyseer een gedicht

Analyseer gezamenlijk een gedicht dat te maken heeft met het Groningse gas of aardbevingen.

Bijvoorbeeld Erken, Anne de Vegter: [Erken - Dichter des Vaderlands](#)

Of, Groeten uit Groningen, Ria Borkent: [Gedicht Groeten Uit Groningen – Platform Kerk en Aardbeving](#)

Suggesties om het gedicht Erken te bespreken:

- Waar gaat het gedicht over?
- Wat vind je opvallend aan dit gedicht?
- Waarom gebruikt de dichter bepaalde woorden/zinnen (bijv. Hun huis is hun huid of Ze droegen schoenen in hun bed). Wat zou de dichter willen zeggen met die zinnen?
- Wat bedoelt de dichter met mensenstorm, denk je?
- Welke boodschap zit er in het gedicht?
- Wat vind je van het gedicht?
- Is het een vrolijk, droevig, grappig, serieus gedicht? Waaruit maak je dat op?

Uit het gedicht kan veel informatie gehaald worden. Maar interpretatie is altijd subjectief. Wat er precies bedoeld wordt weet alleen de dichter. Houd dit voor ogen bij het bespreken van het gedicht.
